

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אתיקה רפואית בראי הקולנוע - 75407

תאריך עדכון אחרון 21-05-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 1

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: רפואה - לימודים כלליים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: עין כרם

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר רות קנאי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ruth.kannai@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב 10-11, יום ד 12-13

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס מיועד לסטודנטים בשנים הפרה קליניות, המעוניינים בהעמקת השיח על יחסי רופא-מטופל, הנרטיב של החולה והרופא וסוגיות אתיות, פילוסופיות, הסטוריות ואחרות, כפי שאלה מתבטאים בסרטי קולנוע מסחריים.

המשתתפים יצפו בסרטים אחדים בבית ובכיתה וינהלו דיון בקבוצה על סוגיו אתיות מורכבות כפי שהן מוצגות בסרטים.

הסטודנטים המשתתפים בקורס יהיו חייבים בנוכחות בקורס ובהגשת עבודה (בהיקף של 3-4 עמודים) בסיום הקורס, שבה יציגו שאלות אתיות ומקצועיות העולות מתוך סרט שיבחרו, ידונו בהן וידגימו כיצד הן נידונות בסרט שבחרו. בעבודה הסטודנטים יתבקשו להתייחס לפחות למאמר אחד העוסק בסוגיה האתית המרכזית שהם דנים בה

מטרות הקורס:

להדגיש את ההיבטים המוסריים והאנושיים של עבודת הרופא.

המדיה הקולנועית, מעלה שאלות אתיות ביחסי רופא - חולה, לרוב מהזווית של המטופל, ומאפשרת דיון מוסרי-נרטיבי בשאלות מורכבות כמו: סוף החיים, הסכמה מדעת, ניסויים בבני אדם, אפליה גנטית, זכויות נכים וחולי נפש, ועוד.

בקורס יועלו תכנים הומניסטיים ואתיים, כפי שהם באים לידי ביטוי בסרטים מסחריים, ויידונו, כשהשפה הקולנועית מהווה גירוי ותגר לדיון אתי-הומניסטי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לזהות קונפליקטים אתיים.
2. לנתח דילמה אתית בעזרת "מודל ארבעת העקרונות".
3. להציע פתרון לדילמה באמצעות כלים אתיים מוסכמים.
4. להראות כיצד סוגיות אתיות-רפואיות מופיעות בחברה, בחוק, ובתקשורת בישראל.
5. להבחין באמצעים הקולנועיים והאסתטיים בהם משתמשים יוצרי הסרטים כדי להציג סוגיה אתית רפואית.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: סמינר:

המשתתפים יצפו בסרטים אחדים בבית ובכיתה וינהלו דיון בקבוצה על סוגיו אתיות מורכבות כפי שהן מוצגות בסרטים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שיעור 1:

מבוא: שאלות אתיות בקולנוע, הזווית של החולה. יוקרנו מספר סצנות מסרטים המעלים שאלות ובעיות

אתיות ותקשורתיות בין רופא למטופל.

שיעור 2:

הסרט: "מה קרה בגטקה"

סרט המתרחש בעתיד, בו אנשים מתכננים את הולדת ילדם באמצעות הנדסה גנטית, ואנשים מיועדים לרמת חיים ומקצוע על פי התאמתם הגנטית, איתן הוק הוא "ילד לא מתוכנן" שחלומו להיות אסטרונאוט, הוא נאלץ להחליף זהות עם אדם אחר, שהגנים שלו מעולים, אך לוקה בדיכאון ואובדנות. האם רוח האדם תנצח? או שהכל טבוע בגנים? הסרט מעלה שורה של שאלות אתיות על אבחון פרינטלי וסלקציה של ילודים.

שיעור 3:

דיון בנושאים: הגנום האנושי, אפליה גנטית ומיפוי גנטי. הפסקות הריון ואבחון טרם השרשה (PGD) של עוברים עם מחלות תורשתיות, "דור ישרים". זכויות של בעלי נכויות גופניות, נפשיות ואנשים עם פיגור בחברה. שיפור היכולת האנושית: ניתוחים קוסמטיים, ניתוחים בריאטריים, תרופות משפרות ביצועים, תרופות פסיכיאטריות.

שיעור 4:

הסרט: "החיים בלעדי"

שרה פולי בתפקיד אישה צעירה ואם ל-2 המאובחנת כסובלת מסרטן שחלות מתקדם. היא בוחרת לא לשתף את בני משפחתה בבשורה המרה ולהכין רשימה של מטלות וחוויות שהיא רוצה להגשים בזמן שנותר לה לחיות. הסרט מלווה אותה בקשר שלה עם בני משפחתה ועם רופא מוזר, שתקן ורגיש.

שיעור 5:

מה רוצים החולים?

דיון בנושא: "מוות טוב". מה חושבים עליו המטפלים? מה חושבים החולים? בני המשפחה? יידונו ערכים כמו: חופש מכאב, צלילות מנטאלית, ליווי של בני המשפחה, השלמה עם הא-ל, סידורים כספיים, פתירת קונפליקטים עם אנשים קרובים, כבוד, משמעות, סגירת מעגל ועוד.

שיעור 6:

הסרט: WIT - שנינות

פרופסור שנונה לספרות אנגלית מאובחנת כסובלת מסרטן שחלות מתקדם. היא משחזרת את ימיה כמורה קשוחה ותובענית, תוך שהיא מתבקשת לעבור טיפול כימי ניסיוני אכזרי, "שיקדם את הידע הרפואי". היא נחשפת לעולם רפואי - מדעי חסר רחמים. היא הופכת לסובייקט רפואי, מאבדת שליטה על גורלה, וחייה משתנים לבלי הכר. בסופו של הסרט נידונה שאלת ההסכמה ל-DNR, וזכותו של החולה לבחור כיצד לסיים את חייו ומתי להפסיק טיפול רפואי.

שיעור 7:

דיון בנושאים: הסכמה מדעת. ניסויים קליניים רפואיים. זכויות של משתתפים בניסוי רפואי. אינפורמציה מול חמלה, מסירת בשורה מרה, זכויות החולה, החולה הנוטה למות, הוראת DNR, נזק ברפואה.

חומר חובה לקריאה:

Healing Skills for Medical Practice, Larry R Churchill PhD, and David Schenck, PhD, Ann Int med, 2008;149:720-724.

Factors Considered Important at the End of Life by Patients, Family, Physicians, and Other Care Providers, Karen E. Steinhauser, PhD, Nicholas A. Christakis, et al. JAMA. 2000;284:2476-2482

חוק זכויות החולה.

חוק החולה הנוטה למות.

חומר לקריאה נוספת:

צפיה בסרטים נוספים והצגתם לדיון בכיתה:

I am Sam

יקיצות (Awakenings)

קן הקוקייה.

ימי שלישי עם מורי

מתים על החיים (List Bucket The).

פאטש אדמס

Miss Evers's Boys

Something the Lord Made

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 20 %

הגשת עבודה 70 %

הגשת תרגילים 10 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

העבודה, בהיקף של 3-4 עמודים, תכלול דיון בסרט אחד שלא נלמד בקורס: הצגת הסרט, הגיבורים והקונפליקטים העיקריים בו, (10%). בחירת סוגיה אתית-רפואית אחת מתוך הסרט והצגתה, תוך אזכור האמצעים הקולנועיים הממחישים את הקונפליקט (20%), ניתוח הסוגיה האתית, תוך התייחסות לחומר הנלמד בקורס (סרטים אחרים, מאמרים) (30%) והצעת פתרון מוסרי לשאלה הנידונה, עם התייחסות למאמר אחד לפחות (שלא נלמד בשיעור) (40%).